

DOI: doi.org/10.21272/shaj.2026.i46.p.19

LIDIAS. BILICHENKO

Petro Mohyla Black Sea National University (Mykolaiv, Ukraine)

ORCID: <https://orcid.org/0009-0000-9204-8295>

ACTIVITIES OF FOREIGN CONSULATES IN THE UNR DURING THE CENTRAL RADA (MARCH 1917 – APRIL 1918)

Abstract. *The purpose of the article is the activity of foreign consulates in the UNR during the Central Rada era during 1917-1918.*

The scientific novelty of the article lies in the fact that this study is one of the first in domestic historical science to provide a specialized comprehensive analysis of the main aspects of the activity of consular representations on the territory of the UNR during the Central Rada era during 1917-1918. The scientific value of the work also lies in deepening the theory in the field of international relations, developing the science of diplomatic and consular law, and improving the quality of scientific discussion on the place and role of honorary consuls in Ukrainian and world diplomatic practice.

As a result of the study, the author draws the following conclusions: at the time of the proclamation of the Ukrainian People's Republic and its acquisition of state independence, consular institutions of foreign states that had diplomatic and consular relations with the Russian Empire were located on its territory. Despite the non-recognition of the UNR by many European countries during 1917-1918 a number of foreign consulates operated on the territory of the UNR: British, French, Spanish, Italian, Swiss, Persian, Belgian, American, Romanian, Argentine and Greek. Taking into account that according to established customs the representative of the consular corps is the senior consul in the consular service, who at that time was the Greek consul P.P. Gripari, it was unanimously decided to ask P.P. Gripari to assume the duties of the representative of the diplomatic corps of the Kyiv consuls, to which P.P. Gripari kindly agreed. The main areas of activity of foreign consulates in the UNR during the Central Rada included the protection of the interests of their citizens, information activities (monitoring the situation), negotiations with the UNR government, as well as ensuring evacuation and diplomatic protection of property. For example, the Danish consul in Kyiv took on the functions of providing material assistance to Austrian prisoners of war in Kyiv on behalf of the Danish government and appealed to the Ukrainian government to take all necessary measures to improve the lives of prisoners of war. The transition from the Central Rada to the Hetmanate led to the re-accreditation of diplomats. Consulates and missions continued to operate, but their functionality changed, focusing on the protection of citizens and trade relations. Thus, Less than a month before the coup d'état and the coming to power of Hetman P. Skoropadsky, some consular representatives left the capital of the UNR and temporarily transferred their powers to other consuls of friendly countries.

Keywords: *consul, diplomacy, international relations, UNR, Central Rada, Great Britain, France, Spain, Italy, Switzerland, Persia (Iran), Belgium, Greece, Romania, USA, Argentina.*

Citation. Bilichenko, L.S. (2026). Activities of foreign consulates in the UNR during the Central Rada (march 1917 – april 1918). *Sumy Historical and Archival Journal*. XLVI, 19-28. DOI: doi.org/10.21272/shaj.2026.i46.p.19

© 2026 by the author(s)

This article published by Sumy Historical and Archival Journal distributed under the terms and conditions of the [Creative Commons Attribution \(CC BY\)](https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/) license

БІЛІЧЕНКО Л.С.

Чорноморський національний університет ім. Петра Могили (Миколаїв, Україна)

ORCID: <https://orcid.org/0009-0000-9204-8295>**ДІЯЛЬНІСТЬ ІНОЗЕМНИХ КОНСУЛЬСТВ В УНР ДОБИ ЦЕНТРАЛЬНОЇ РАДИ
(БЕРЕЗЕНЬ 1917 Р. – КВІТЕНЬ 1918 Р.)**

Анотація. Метою статті є діяльність іноземних консульств в УНР доби Центральної ради протягом 1917-1918 рр.

Наукова новизна статті полягає в тому, що дане дослідження є одним із перших у вітчизняній історичній науці спеціалізованим комплексним аналізом основних аспектів діяльності консульських представництв на території УНР доби Центральної Ради протягом 1917-1918 рр. Наукова цінність роботи полягає також у поглибленні теорії у сфері міжнародних відносин, розвитку науки дипломатичного та консульського права, підвищенні якості наукової дискусії щодо місця й ролі почесних консулів в українській і світовій дипломатичній практиці.

У результаті дослідження, автор робить наступні висновки, що на момент проголошення Української Народної Республіки та набуття нею державної самостійності на її території перебували консульські установи іноземних держав, які мали дипломатичні та консульські зносини ще з Російською імперією. Не дивлячись на невизнання УНР з боку багатьох європейських країн протягом 1917-1918 рр. на території УНР функціонували ряд іноземних консульств: британське, французьке, іспанське, італійське, швейцарське, перське, бельгійське, американське, румунське, аргентинське та грецьке. Приймаючи до уваги те, що згідно встановленим звичаям представником консульського корпусу є старший по консульській службі консул, який на той період був грецький консул П.П. Гріпарі, односторонньо було прийнято прохати П.П. Гріпарі прийняти на себе обов'язки представника дипломатичного корпусу київських консулів, на що П.П. Гріпарі люб'язно погодився. Основні напрямки діяльності іноземних консульств в УНР доби Центральної Ради включали захист інтересів своїх громадян, інформаційну діяльність (моніторинг ситуації), ведення переговорів з урядом УНР, а також забезпечення евакуації та дипломатичний захист майна. До прикладу, данський консул у Києві узяв на себе функції від імені данського уряду надавати матеріальну допомогу австрійським військовополоненим у Києві та звернувся до українського уряду з проханням прийняти усі необхідні заходи для покращення побуту військовополонених. Перехід від Центральної Ради до Гетьманату призвів до переакредитації дипломатів. Консульства та представництва продовжували роботу, але їх функціонал змінювався, фокусуючись на захисті громадян та торговельних відносинах. Так, менше ніж за місяць до державного перевороту та приходу до влади гетьмана П. Скоропадського, деякі консульські представники покидали столицю УНР та тимчасово передавали свої повноваження іншим консулам дружніх країн.

Ключові слова: консул, дипломатія, міжнародні відносини, УНР, Центральна Рада, Велика Британія, Франція, Іспанія, Італія, Швейцарія, Персія (Іран), Бельгія, Греція, Румунія, США, Аргентина.

Цитування. Біліченко, Л.С. (2026). Діяльність іноземних консульств в УНР доби Центральної Ради (березень 1917 р. – квітень 1918 р.). *Сумський історико-архівний журнал*. XLVI, 19-28. DOI: doi.org/10.21272/shaj.2026.i46.p.19

З початку встановлення влади УНР в Україні, першим зовнішньополітичним відомчим органом УНР став Генеральний секретаріат міжнародних справ (згодом – Міністерство закордонних справ, створений у грудні 1917 року для забезпечення міжнародного визнання України, встановлення дипломатичних відносин та захисту

інтересів держави. першим генеральним секретарем міжнародних справ став Олександр Шульгін, останнім – Микола Любинський.

На початку, український уряд намагався встановити тісні контакти із урядами країн Франції та Великої Британії. Так, 18 листопада 1917 р. розпочалися перемовини між урядом УНР та урядами країн Антанти і 18 грудня Міністр закордонних справ УНР повідомив про призначення Францією генерала Ж. Табуї дипломатичним комісаром при українському уряді. Представником у справах Великобританії в Києві був П. Брагге. На початку жовтня 1917 р. консулом Великої Британії в Україні значився І. Я. Дуглас, а французьким консулом був Д. Г. Валаховський. Однак, через війну з радянською Росією, УНР заключила договір з країнами Четверного Союзу, і змінила свій зовнішньополітичний курс.

Не дивлячись на невизнання УНР з боку багатьох європейських країн протягом 1917-1918 рр. на території УНР функціонували ряд іноземних консульств: британське, французьке, іспанське, італійське, швейцарське, перське, бельгійське та грецьке. Відправляла Центральна Рада і свої Дипломатичні місії у Румунію, Швейцарію та Іспанію.

На сьогоднішній момент у вітчизняній історичній науці немає узагальнюючих робіт з даної тематики у консолідованому вигляді, із широкою ретроспективою огляду інформації, в яких розкривається діяльність іноземних консульств на території УНР (Центральної Ради) протягом березня 1917 р. – квітня 1918 р. Існують лише праці окремих науковців, зокрема серед них можна виділити роботи І. Матяш (Матяш, 2016: 482; Матяш, 2019: 556), Д. Веденеєва (Веденеєв, 2013: 46-51), В. Верстюка (Верстюк, 1997: 58-60), О. Реєнта, І. Дацківа (Реєнт; Дацків, 2010: 219-223), О. Кудлай (Кудлай, 2008: 86-87), Ю. Мороза (Мороз, 2017: 235-239), Н. Стецюка (Стецюк, 2018: 155-161) та Г. Перепелиці (Перепелиця, 2017: 494).

Дослідження питань, поставлених у цій роботі, проводилося на основі аналізу широкого кола друкованих та архівних матеріалів. Усі вивчені джерела можна розділити на кілька груп: неопубліковані архівні документи, збірники опублікованих документів, довідкові та статистичні видання та нарративні (мемуарні) джерела. До першої групи належать неопубліковані документи, що знаходяться в Центральному державному архіві вищих органів влади та управління України у яких містяться документи листування з іноземними консульствами тощо. Друга група джерел містить добірки різного характеру документів, опубліковані в різних збірниках. Тут можна виокремити працю Пересунько Тіни «Світовий тріумф «Щедрика» – 100 років культурної дипломатії України» (Пересунько, 2018: 200). До третьої групи джерел належать різні довідкові та статистичні видання. Тут можна виділити «Інформаційний довідник з міжнародних відносин і зовнішньої політики України» (Інформаційний довідник, 2011: 377). До четвертої групи джерел належать мемуари та спогади дипломатів і чиновників відомства. Тут можна виділити спогади Джорджа Бьюкенена «Мемуари дипломата» (Бьюкенен, 1925: 311). У книзі відтворюється картина передвоєнної та військової Російської імперії, Лютневої та Жовтневої революцій. Найбільш докладно автор висвітлює російсько-австрійську дипломатичну боротьбу на Балканах, складання двох ворожих таборів у Європі напередодні Першої світової війни.

Виходячи з вищесказаного, метою статті є дослідження функціонування іноземних консульств на території УНР (Центральної Ради) протягом березня 1917 р. – квітня 1918 р.

На момент проголошення Української Народної Республіки та набуття нею державної самостійності на її території перебували консульські установи іноземних держав, які мали дипломатичні та консульські зносини ще з Російською імперією. Іноземні консули виконували всі визначені міжнародним правом функції: забезпечували реалізацію інтересів країни, яку вони репрезентували, в сфері зовнішньої торгівлі та торговельного мореплавання; здійснювали нагляд та інспекцію суден, що ходили під її прапором;

оформляли судові документи, розслідували будь-які події, що мали місце в портах; контролювали точність виконання міжнародних торговельних договорів та конвенцій; захищали права підданих своїх держав, забезпечували їх представництво у судових та інших установах Російської імперії, надавали їм матеріальну допомогу, видавали національні паспорти і проїзні документи, візи, легалізували документи, вчиняли нотаріальні дії, інформували уряди держав, яких вони представляли, про стан торгівлі і мореплавства в консульському окрузі, зміни в законодавстві країни перебування, зміни тарифів і цін та здійснювали іншу діяльність відповідно до вимог міжнародного права. При цьому більшість консулів іноземних держав працювали в Києві доволі тривалий час. Вони переважно не були громадянами країн, які репрезентували, а належали до місцевої промислової еліти, деякі – до станів дворян, купців, спадкоємних почесних громадян, мали власні маєтки й вели бізнес.

Перед початком Першої світової війни в українських містах діяли 117 консульських установ (генеральні консульства, віце-консульства, консульські агентства) та почесних консульств таких країн: Австро-Угорщина (генеральне консульство – Одеса, консульство – Київ, почесне віце-консульство – Харків, почесні консульські агентства: Бердянськ, Миколаїв, Новоселиця, Феодосія); США (Одеса), Велика Британія (Київ, Одеса, Миколаїв, Євпаторія, Севастополь, Феодосія, Бердянськ, Маріуполь, Керч), Німеччина (Київ, Одеса, Харків, Катеринослав, Миколаїв, Бердянськ, Маріуполь, Херсон), Іспанія (Київ, Одеса, Миколаїв, Бердянськ, Маріуполь, Євпаторія, Керч, Феодосія), Італія (Київ, Одеса, Херсон, Миколаїв, Севастополь, Феодосія, Керч, Бердянськ, Маріуполь), Туреччина (Одеса, Херсон, Миколаїв, Євпаторія, Феодосія, Севастополь, Керч, Маріуполь), Франція (Київ, Одеса, Катеринослав, Миколаїв, Харків, Севастополь, Керч, Маріуполь, Феодосія, Бердянськ, Євпаторія, Херсон), Аргентина (Одеса), Бельгія (Київ, Одеса, Миколаїв, Харків, Севастополь, Бердянськ, Катеринослав), Болгарія (Київ, Одеса), Бразилія (Одеса, Миколаїв), Греція (Київ, Одеса, Євпаторія, Миколаїв, Ізмаїл, Рені, Сімферополь, Севастополь, Феодосія, Керч, Бердянськ, Маріуполь), Данія (Київ, Одеса, Катеринослав, Миколаїв, Бердянськ), Монако (Одеса), Нідерланди (Одеса, Миколаїв), Норвегія (Київ, Одеса, Миколаїв), Панама (Одеса), Персія (Київ, Харків, Одеса), Перу (Херсон), Португалія (Київ, Одеса, Миколаїв), Румунія (Одеса, Ізмаїл), Сербія (Одеса, Миколаїв), Уругвай (Київ, Одеса), Швейцарія (Київ, Одеса), Швеція (Київ, Харків, Одеса) та ін. (Матяш, 2016: 320-326)

Зі встановленням влади УНР, український уряд намагався встановити дипломатичні зносини з нейтральними країнами Європи, проте європейські країни обережно ставилися до визнання УНР, побоюючись порушити союз з Росією. Основним завданням зовнішньої політики УНР було закріплення незалежності, отримання збройної підтримки та визнання кордонів.

Однак, не дивлячись на те, що де-юре європейські держави не визнавали Українську Народну Республіку, все ж таки на території України продовжували функціонувати ряд іноземних консульств. Так, 15 жовтні 1917 р. о 19:00 годин вечора у приміщенні іспанського консула в Україні Васіліаді зібралися усі іноземні консули, а саме: великобританський – І.Я. Дуглас, грецький – П.П. Гріпарі, данський – І.Я. Гуревич, італійський – К.В. Фішман, французький – Д.Г. Валаховський, швейцарський – Г.Г. Енні та норвезький консул – В.Д. Мозерт. Зібралися вони задля обговорення того, що в Києві, по прикладу інших великих центральних міст, де міститься велике число дипломатичних агентів іноземних держав, необхідно в інтересах цієї справи метою об'єднати весь консульський корпус Києва. Приймаючи до уваги те, що згідно встановленим звичаям представником консульського корпусу є старший по консульській службі консул, який на той період був грецький консул П.П. Гріпарі, одноголосно було прийнято прохати П.П.Гріпарі прийняти на себе обов'язки представника дипломатичного корпусу київських

консулів, на що П.П. Гріпарі люб'язно погодився. Тим часом, на засіданні був відсутній бельгійський консул Я.Я. Грегер, який по телефону повідомив, що він цілком приєднується до постановки зборів. Також, на випадок незапланованої хвороби представника київських консулів П.П. Гріпарі, виконувати його обов'язки буде бельгійський консул Я.Я. Грегер, у випадку його відмови замість нього буде призначений італійський консул К.В. Фішман.

Потім було поставлене питання щодо охорони. Приймаючи до уваги події, які відбувалися на той час, а саме: погроми, грабунки та безвідповідальність громадян, було необхідно негайно прийняти крайні міри для забезпечення охорони майна, архівів та особистості самих консулів. Було запрошено офіційне звернення з цього приводу до начальника Київського військового округу та губернському комісару щодо встановлення особистої охорони до кожного консула (ЦДАВО. Ф. 2592. Оп. 1. Спр. 32. Арк. 1).

У підсумку засідання було порушене питання щодо грошового забезпечення та надання продовольчої допомоги консулам та їх сім'ям. Варто відзначити, що у Києві на той момент вже було відмовлено деяким консулам щодо постачання палива та інших предметів продовольства (ЦДАВО. Ф. 2592. Оп. 1. Спр. 32. Арк. 2).

Таблиця

Список осіб, які перебували у складі італійського консульства		
№	Посада	Кількість осіб
1	Консул та його прислуга	6 осіб
2	Завідувачі канцелярією	2 особи
3	Юрисконсульти	6 осіб
4	Бухгалтери	2 особи

Джерело: ЦДАВО. Ф. 2592. Оп. 1. Спр. 32. Арк. 7.

Варто зазначити, що основні напрямки діяльності іноземних консульств в УНР включали захист інтересів своїх громадян, інформаційну діяльність (моніторинг ситуації), ведення переговорів з урядом УНР, а також забезпечення евакуації та дипломатичний захист майна. Вони працювали в умовах високої нестабільності, часто взаємодіючи з секретаріатом міжнародних справ.

Данський консул у Києві узяв на себе функції від імені данського уряду надавати матеріальну допомогу австрійським військовополоненим у Києві. За словами консула: «Роздаючи цю допомогу протягом останнього місяця, я познайомився з умовами життя військовополонених та переконався у існування деяких забов'язень. Вже деякий час київські професійні союзи постановили відсторонити військовополонених від праці та замінити їх на місцевих робочих. Завдяки цьому указу, багато тисяч військовополонених залишилися без роботи та засобів існування. З іншої сторони, ті австрійські полонені, котрі ще зайняті громадськими роботами отримують невеликі заробітні кошти...» (ЦДАВО. Ф.2592. Оп. 1. Спр. 32. Арк. 10).

З огляду на це, данський консул звернувся до українського уряду з проханням прийняти усі необхідні заходи для покращення побуту військовополонених (ЦДАВО. Ф.2592. Оп. 1. Спр. 32. Арк. 10зв.). Також, данський консул звернувся із заявою до Секретарства міжнародних справ, з огляду на те що він розпоряджається справою грошової допомоги австрійським військовополоненим, на його думку він мусив і розпоряджатися постійно певними коштами, у видачі котрих йому часто відмовляють київські банки, або видають надто крупні банкноти, що дуже шкодить його діяльності, позбавляючи можливості надавати допомогу. Генеральне Секретарство міжнародних

справ у свою чергу попрохала Секретарство фінансів вжити необхідних заходів, аби данський консул одержував кошти без перестанку і по можливості дрібними купюрами (ЦДАВО. Ф.2592. Оп. 1. Спр. 32. Арк. 19).

Таблиця

Список лікарів, які перебували на службі при Датського Червоному Хресті	
1	Поморцов Володимир Петрович
2	Любимов Сергій Яковлевич
3	Дмитрієв Михайло Петрович
4	Гецов Герасим Борисович
5	Євдокимов Андрій Іларіонович
6	Тошковид Борис Константинович
7	Клементьєв Микола Тимофійович
8	Ратнер Софія Ісидорівна
9	Зарубіна Анна Іванівна
10	Ладиженський Юрій Ільїч
11	Бурсіан Роман Романович
12	Свешніков Сергій Борисович
13	Єфремова Марія Євгенівна
14	Хашкес Євген Мовшевіч
15	Сундстрем Микола Михайлович
16	Кожин Володимир Єфимович

Джерело: ЦДАВО. Ф.2592. Оп. 1. Спр. 32. Арк. 11.

Як було зазначено на початку статті, більшість іноземних купців належали до станів дворян, купців, спадкоємних почесних громадян, мали власні маєтки й вели бізнес. Однак революційні події змінили це становище. Так, 3 серпня 1917 р. до управляючого маєтками князя Кочубея, пана Скворцова, з'явився пан Д.Г. Валаховський – цукровий заводчик, капіталіст і французький консул. По селі зараз же пішла чутка, що Кочубей хоче продати йому цукровий завод і 15000 десятин землі. Селяни сильно стурбувались, і волосний комітет запросив до себе Валаховського і Скворцова. А так як у Валаховського не знайшлося документів, то волосний комітет його арештував, і Валаховський просидів у Скворцова три дні під домашнім арештом. Настрій селян був дуже грізний. Валаховський трусився і був білий як крейда. Він казав, що у нього й на думці не було купувати завод та що він приїхав тільки приторгувати буряки. Селяни тому не дуже охоче вірили і хоча й випустили, але послали до Києва двох депутатів, щоб ті довідались, чи справді Керенський дозволив знову продавати землю. Що ж до заводу, то вони рішуче висловлювалися за передачу його чи до сільської громади чи до повітового земства (Чужослинці, 1917: 1).

27 вересня 1917 р. французький консул Д.Г. Валаховський разом з Військово-санітарною місією завітали з офіційним візитом до Генерального Секретаріату. Шановних гостей вітав Генеральний секретар з національних справ О. Шульгін та генеральний писар О. Лотоцький. Члени місії в розмові з представниками Генерального Секретаріату розпитували про організацію цього вищого органу української влади та про справу українізації війська. Гості висловили певність, що Генеральний Секретаріат зможе додержати у державі доброго ладу і спокою. Того ж дня Генеральний секретар з національних справах О. Шульгін відвідав французького консула Д.Г. Валаховського (Відвідини французької місії, 1917: 2).

9 листопада 1917 р. Генеральне секретарство національних справ відвідали деякі офіційні представники іноземних держав. Одним із перших відвідав секретарство англійський консул в Києві П. Дуглас, до якого Генеральний секретар національних справ О. Шульгін

завітав в свою чергу. О. Шульгін був також у французького консула, з яким вони мали розмову з приводу сучасних подій в Росії і в Україні (Секретарство національних справ, 1917: 3).

17 листопада 1917 р. грецький консул П.П. Гріпарі, як старший по консульському рангу, заявив Генеральному Секретаріату від імені усіх іноземних консулів, які перебували у Києві, що вони висловлюють категоричний протест проти самовільних дій по відношенню до іноземців, а саме господарів хлібопекарень зі сторони продовольчої Управи (ЦДАВО. Ф.2592. Оп. 1. Спр. 32. Арк. 14).

У другій половині грудня 1917 р. у Києві з'явився новий консульський представник Франції – Людвиг Карлович Арке. Він прибув у складі місії призначеного 15 (28) грудня 1917 р. комісаром Французької Республіки при уряді УНР генерала Жоржа Табуї. Уперше французький консул був офіційно представлений під час урочистого прийняття 21 грудня 1917 р. (4 січня 1918 р.) у будинку Генерального секретаріату внутрішніх справ (вул. Інститутська, буд. 40) на честь генерала Жоржа Табуї і визнання УНР Республіки Французькою Республікою (Матяш, 2016: 325-326). Представник Франції прибув на захід у супроводі воєнних аташе – полковника Ваніо і полковника Декса. Французьких делегатів приймав голова Генерального Секретаріату В. Винниченко у своєму кабінеті, де в той час були Генеральний секретар міжнаціональних справ О. Шульгін та інші члени Генерального Секретаріату (Прийом французької делегації, 1917: 2).

Щодо американсько-українських дипломатично-консульських відносин, то варто зазначити, що консулом США в Одесі протягом 1917 року був Джон Альфред Рей (John A. Ray), який очолював консульство у 1914–1917 роках. Також у 1917 році віце-консулом був призначений Джон А. Ембрі, який працював у місті в 1915–1918 роках. У зв'язку з революційними подіями, ситуація у місті була неспокійною. Так, 10 серпня 1917 р. до американського консула, що сидів на терасі кафе під час маніфестації більшовиків, підійшов учасник маніфестації і ударом з заду збив його з ніг. Потім консула оточила юрба, загрожуючи стріляти у всіх, хто не здіймає бриля перед маніфестантами. Згодом, поліції нікого затримати не вдалося (Одеська чемність, 1917: 4).

В другій половині грудня 1917 р. до Києва прибув новопризначений генеральний консул США – Джеймс Даглес Дженкінс, котрий мав настанову від американського посла в Петрограді Девида Роуленда Френсиса не визнавати Українську Народну Республіку і діяти дуже помірковано. Інструкції щодо утворення американського консульства в Києві та комунікації з ним отримав також генеральний консул США в Москві Меддин Самерс – особа, близька послові Девідові Френсису. Завдання американського консула в Києві полягало передусім в “оцінці” можливостей молодій державі і збиранні інформації. 37-річний уродженець Південної Кароліни і випускник Військової академії, правознавець і кар’єрний дипломат (перебував на консульській службі від 1908 р.) із досвідом адвокатської практики та редакторської діяльності в газеті, Даглес Дженкінс мав можливість змінити ставлення американського уряду до українського питання. Однак він чітко виконував настанови й спершу намагався уникати офіційних контактів із керівництвом молодій незалежній державі, аби це не було по трактовано як визнання УНР. 24 грудня він все таки мав зустріч із Олександром Шульгіним, який прийняв американського консула “дуже гостинно”. Наступного дня Даглес Дженкінс наніс візит ввічливості генералу Жоржу Табуї, який висловив йому свою радість бачити американського консула в Києві.

Упродовж грудня 1917 р. – першої половини лютого 1918 р. Даглес Дженкінс направив сім ґрунтовних звітів про події в Україні. Вже в першому звіті він зазначив, що в Києві існує “a centrain spirit of Ukrainian nationality”, і що Київ став центром дуже інтенсивної політичної діяльності. Генеральний консул попереджав Вашингтон, що Україна “защемлена” між Центральними державами з одного боку і дезорганізованою Росією з другого боку. Він детально описував ситуацію в уряді УНР, повідомляв про визнання республіки Францією, випуск українських грошей та виступи більшовиків проти українців (Матяш, 2016: 327).

Цікавим явищем в історії українських дипломатичних взаємин, був факт існування до 1917 року двох аргентинських консульств в українських портових містах: один головний генеральний Консулат в Одесі, де урядовав консул П. Навеллян (P. Naveillan) та в Миколаєві, де консулом був Й. Гольдфарб (J. Goldfarb) (єврейського походження). З приходом до влади УНР станом на 1917 р. посаду аргентинського консула у Києві обіймав Ернест Перес, який у 1918 доручив всі консульські повноваження Й. Гольдфарбу. Передусім, Аргентина була зацікавлена в Україні не лише з уваги на економічні взаємини з Одесою та Маріуполем, звідкіля вивозилося в Буенос Айрес плуги, залізні вироби для сільського господарства, рейки, вагони, деревний матеріал (разом на річну суму біля 3.500.000 рублів), але також з уваги на перервані від 1914 р. еміграційні та транспортні чинники, які мали дуже широкий діапазон по всій західній території України (Волинь, Холмщина, Поділля) (Аргентинські консуляти, 1987: 473).

На початку 1918 р. згідно документів Центрального архіву вищих органів влади та управління України у Києві діяли наступні представники європейських країн:

- Грецький дипломатичний представник – Гріпарі (вул. Миколаївська, 3; тел.: 20-82);
- Іспанський дипломатичний представник – Васіліаді (вул. Інститутська, 16; тел.: 3-43);
- Італійський дипломатичний представник – Фішман (вул. Лютеранська, 26; тел.: 7-63);
- Данський дипломатичний представник - Гуревич (вул. Хрещатик, 5; тел.: 43-34);
- Швейцарський дипломатичний представник - Енні (вул. Марка Благовісного, 53; тел.: 11-97);
- Бельгійський дипломатичний представник - Гретер (Бібіков. Бульвар, 43) (ЦДАВО. Ф.2592. Оп. 1. Спр. 2. Арк. 2).

В якості військово-дипломатичного уповноваженого при уряді УНР прибув у цей час у Київ представник Румунського королівського уряду генерал Константина Коанде, тим самим демонструючи *de facto* визнання УНР королівським кабінетом міністрів Румунії. Було ухвалено й рішення відрядити в Київ представника в ранзі генерального консула в Київ. Таке призначення отримав Г.Д. Жоржеску. М. Поклетару мав виїхати разом з ним і працювати секретарем консульства. Однак доїхати до Києва через заворушення в Кишиневі в ніч з 5 на 6 січня консули не змогли. Потяг із документами установи та їхніми особистими речами, але без власників, попрямував в напрямку Бендер. М. Полектару ще довго їх розшукував (Матяш, 2016: 326).

Перехід від Центральної Ради до Гетьманату призвів до переакредитації дипломатів. Консульства та представництва продовжували роботу, але їх функціонал змінювався, фокусуючись на захисті громадян та торговельних відносинах.

Менше ніж за місяць до державного перевороту та приходу до влади гетьмана П. Скоропадського, деякі консульські представники покидали столицю УНР та тимчасово передавали свої повноваження іншим консулам дружніх країн у зв'язку зі вторгненням до Києва більшовиків. Так, 27 березня 1918 р. іспанський віце-консул повідомляв Міністерство закордонних справ, що: “перед виїздом з Києва американський, британський та французькі консули прохали мене прийняти на себе захист їх підданих і їх інтересів і я прийняв на себе цю функцію. Сповідуючи Вас про це, дозвольте мені бути переконаним, що зі сторони українського уряду я знайду повну підтримку у виконанні моїх обов'язків” (ЦДАВО. Ф.2592. Оп. 1. Спр. 32. Арк. 60).

У відповідь на зазначене повідомлення іспанського віце-консула, Міністерство закордонних справ УНР зазначило наступне: “Виїджаючи з території Української Народної Республіки вищезгадані представники не знайшли за потрібним оповістити наш уряд про причину їхнього виїзду і про те, кому вони доручили захист інтересів своїх громадян. Ми ніяк не могли думати, що захист інтересів британських, французьких та бельгійських громадян могла бути доручена представникові держави, яка не робила жодних кроків

для того, аби офіційно визнати незалежність Української Народної Республіки...” (ЦДАВО. Ф.2592. Оп. 1. Спр. 32. Арк. 64).

Таким чином, не дивлячись на невизнання УНР з боку багатьох європейських країн протягом 1917-1918 рр. на території УНР функціонували ряд іноземних консульств: британське, французьке, іспанське, італійське, швейцарське, американське, румунське, бельгійське та грецьке. Основні напрямки діяльності іноземних консульств в УНР доби Центральної Ради включали захист інтересів своїх громадян, інформаційну діяльність (моніторинг ситуації), ведення переговорів з урядом УНР, а також забезпечення евакуації та дипломатичний захист майна.

Література:

- Аргентинські консуляти, 1987 – Аргентинські консуляти в Україні та українська державність 1917-1918-ті рр. *Записки наукового товариства імені Шевченка*. 1987. №205 (01 січня). С. 473.
- Бьюкенен, 1925 – *Бьюкенен Д.* Мемуари дипломата. Москва: Гос. изд-во. 1925. 311 с.
- Верстюк, 1997 – *Верстюк В.* Українська Центральна Рада: Навчальний посібник. Київ: Заповіт. 1997. С. 58-60.
- Веденеев, 2013 – *Веденеев Д.* Дипломатія Української держави доби Центральної Ради. *Зовнішні справи*. 2013. № 2. С. 46-51. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/zovsp_2013_2_14
- Відвідини французької місії, 1917 – Відвідини французької місії. *Нова Рада*. 1917. №147 (27 вересня). С. 2.
- Інформаційний довідник, 2011 – Інформаційний довідник з міжнародних відносин і зовнішньої політики України: довідкове видання. Київ: Національний університет оборони України. 2011. 377 с.
- Консульська служба України, 2017 – Консульська служба України: становлення та розвиток. Київ: Видавець: ДП “Генеральна дирекція з обслуговування іноземних представництв”. 2017. 494 с.
- Кудлай, 2008 – *Кудлай О.* Створення та діяльність народного міністерства міжнародних справ Української Народної Республіки (червень 1917 – квітень 1918 рр.). Київ: Інститут історії України НАН України. 2008. 116 с. URL: <https://history.org.ua/LiberUA/978-966-02-4645-4.pdf>
- Матяш, 2016 – *Матяш І.* Українська консульська служба 1917–1923 рр. як державний інститут: становлення, функціонування, персоналії. Київ: Інститут історії України, 2016. 482 с.
- Матяш, 2019 – *Матяш І.* Іноземні представництва в Україні (1917–1919 рр.): державна місія та повсякденність. Київ: Інститут історії України. 2019. 556 с.
- Мороз, 2017 – *Мороз Ю.* Загальнотеоретична характеристика універсалів Української Центральної Ради. *Українська Центральна Рада – світоч національного державотворення: історико-правові уроки та сучасні реалії: матеріали круглого столу [м. Тернопіль, 10-11 берез. 2017 р.]*. Тернопіль: Економічна думка ТНЕУ. 2017. С. 235-239.
- Одеська чемність, 1917 – Одеська чемність. *Нова Рада*. 1917. №110 (10 серпня). С. 4.
- Пересунько, 2018 – *Пересунько Т.* Світовий триумф «Щедрика» – 100 років культурної дипломатії України: збірник архівних документів. Київ: АртЕк, 2018. 200 с.
- Прийом французької делегації, 1917 – Прийом українським урядом французької делегації. *Нова Рада*. 1917. №217 (24 грудня). С. 2.
- Реєнт, Дацків, 2010 – *Реєнт О., Дацків І.* Дипломатія українських державних утворень у захисті національних інтересів 1917–1923 рр. *Український історичний журнал*. 2010. № 3. С. 219-223. URL: http://resource.history.org.ua/publ/journal_2010_3_219
- Секретарство національних справ, 1917 – Секретарство національних справ і чужоземці в Києві. *Нова Рада*. 1917. №181 (09 листопада). С. 3.
- Стецюк, 2018 – *Стецюк Н.* Конституція Української Народної Республіки 1918 року: теоретико-правова характеристика. *Вісник Національного університету “Львівська політехніка”*. Серія: Юридичні науки. 2018. Випуск 20. С. 155-161.
- ЦДАВО – Центральний державний архів вищих органів влади та управління України (м. Київ).
- Чужослинці, 1917 – Чужослинці. *Робітничка газета*. 1917. №109 (12 серпня). С. 1.

References:

- Arhentyński konsuliaty, 1987 – Arhentyński konsuliaty v Ukraini ta ukrainska derzhavnist 1917-1918-ti rr. [Argentine consulates in Ukraine and Ukrainian statehood in 1917-1918.] *Zapysky naukovooho tovarystva imeni Shevchenka*. 1987. No 205 (01 sichnia). p. 473. [in Ukrainian].
- Byukenen, 1925 – *Byukenen D.* (1925). Memuaryi diplomata [Memoirs of a Diplomat]. Moskva: Gos. izd-vo. 311 p. [in Russian].
- Verstiuk, 1997 – *Verstiuk V.* (1997). Ukrainska Tsentralna Rada: Navchalnyi posibnyk [Ukrainian Central Council: Study Guide]. Kyiv: Zapovit. 1997. pp. 58-60. [in Ukrainian].

Viedenieiev, 2013 – *Viedenieiev D.* (2013). Dyplomatiiia Ukrainskoi derzhavy doby Tsentralnoi Rady [Diplomacy of the Ukrainian State during the Central Rada Era]. *Zovnishni spravy*. No 2. pp. 46-51. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/zovsp_2013_2_14 [in Ukrainian].

Vidvidyny frantsuzkoi misii, 1917 – Vidvidyny frantsuzkoi misii [Visit to the French mission]. *Nova Rada*. 1917. No 147 (27 veresnia). p. 2. [in Ukrainian].

Informatsiinyi dovidnyk, 2011 – Informatsiinyi dovidnyk z mizhnarodnykh vidnosyn i zovnishnoi polityky Ukrainy: dovidkove vydannia [Information guide on international relations and foreign policy of Ukraine: reference edition]. Kyiv: Natsionalnyi universytet oborony Ukrainy, 2011. 377 p. [in Ukrainian].

Konsulska sluzhba Ukrainy, 2017 – Konsulska sluzhba Ukrainy: stanovlennia ta rozvytok [Consular Service of Ukraine: Formation and Development]. Kyiv: Vydavets: DP “Heneralna dyreksiia z obsluhovuvannia inozemnykh predstavnytstv”. 2017. 494 p. [in Ukrainian].

Kudlai, 2008 – *Kudlai O.* (2008). Stvorennia ta diialnist narodnoho ministerstva mizhnarodnykh sprav Ukrainskoi Narodnoi Respubliky (cherven 1917 – kviten 1918 rr.) [The creation and activities of the People's Ministry of International Affairs of the Ukrainian People's Republic (June 1917 – April 1918)]. Kyiv: Instytut istorii Ukrainy NAN Ukrainypp. 116 s. URL: <https://history.org.ua/LiberUA/978-966-02-4645-4.pdf> [in Ukrainian].

Matiash, 2016 – *Matiash I.* (2016). Ukrainska konsulska sluzhba 1917–1923 rr. yak derzhavnyi instytut: stanovlennia, funktsionuvannia, personalii [Ukrainian Consular Service 1917–1923 as a State Institute: Formation, Functioning, Personnel]. Kyiv: Instytut istorii Ukrainy. 482 p. [in Ukrainian].

Matiash, 2019 – *Matiash I.* (2019). Inozemni predstavnytstva v Ukraini (1917–1919 rr.): derzhavna misiia ta povsiakdennist [Foreign missions in Ukraine (1917–1919): state mission and everyday life]. Kyiv: Instytut istorii Ukrainy. 556 p. [in Ukrainian].

Moroz, 2017 – *Moroz Yu.* (2017). Zahalnoteoretychna kharakterystyka universaliv Ukrainskoi Tsentralnoi Rady [General theoretical characteristics of the universals of the Ukrainian Central Rada]. *Ukrainska Tsentralna Rada – svitoch natsionalnoho derzhavotvorennia: istoryko-pravovi uroky ta suchasni realii: materialy kruhloho stolu [m. Ternopil, 10-11 berez. 2017 r.]*. Ternopil: Ekonomichna dumka TNEU. pp. 235-239. [in Ukrainian].

Odeska chemnist, 1917 – Odeska chemnist [Odesa politeness]. *Nova Rada*. 1917. No 110 (10 serpnia). p. 4. [in Ukrainian].

Peresunko, 2018 – *Peresunko T.* (2018). Svitovyi triumf «Shchedryka» – 100 rokiv kulturnoi dyplomatii Ukrainy: zbirnyk arkhivnykh dokumentiv [The global triumph of “Shchedryk” – 100 years of cultural diplomacy of Ukraine: a collection of archival documents]. Kyiv: ArtEk. 200 p. [in Ukrainian].

Pryiom frantsuzkoi delehatsii, 1917 – Pryiom ukraïnskym uriadom frantsuzkoi delehatsii [Reception of the French delegation by the Ukrainian government]. *Nova Rada*. 1917. No 217 (24 hrudnia). p. 2. [in Ukrainian].

Reient, Datskiv, 2010 – *Reient O., Datskiv I.* (2010). Dyplomatiiia ukraïnskykh derzhavnykh utvoren u zakhysti natsionalnykh interesiv 1917–1923 rr. [Diplomacy of Ukrainian state formations in the protection of national interests, 1917–1923] *Ukrainskyi istorychnyi zhurnal*. No 3. pp. 219-223. URL: http://resource.history.org.ua/publ/journal_2010_3_219 [in Ukrainian].

Sekretarstvo natsionalnykh sprav, 1917 – Sekretarstvo natsionalnykh sprav i chuzhozemtsi v Kyievi [Secretariat of National Affairs and Foreigners in Kyiv]. *Nova Rada*. 1917. No 181 (09 lystopada). p. 3. [in Ukrainian].

Stetsiuk, 2018 – *Stetsiuk N.* (2018). Konstytutsiia Ukrainskoi Narodnoi Respubliky 1918 roku: teoretyko-pravova kharakterystyka [The Constitution of the Ukrainian People's Republic of 1918: theoretical and legal characteristics]. *Visnyk Natsionalnoho universytetu “Lvivska politekhnikha”*. Seriia: Yurydychni nauky. Vypusk 20. pp. 155-161. [in Ukrainian].

TsDAVO – Tsentralnyi derzhavnyi arkhiv vyshchyykh orhaniv vlady ta upravlinnia Ukrainy (m. Kyiv) [Central State Archive of the Higher Authorities and Administration of Ukraine, Kyiv].

Chuzhoslyntsi, 1917 – Chuzhoslyntsi [Foreigners]. *Robitnycha hazeta*. 1917. No 109 (12 serpnia). p. 1. [in Ukrainian].

*Автор заявляє про відсутність конфлікту інтересів. Автор також повідомляє, що робота виконувалася без використання технологій штучного інтелекту.

Отримано 02.03.2026

Отримано в доопрацьованому вигляді 10.06.2026

Прийнято до друку 14.06.2026

Опубліковано 21.06.2026

Submitted 02.03.2026

Received in received form 10.06.2026

Accepted for publication 14.06.2026

Published online 21.06.2026